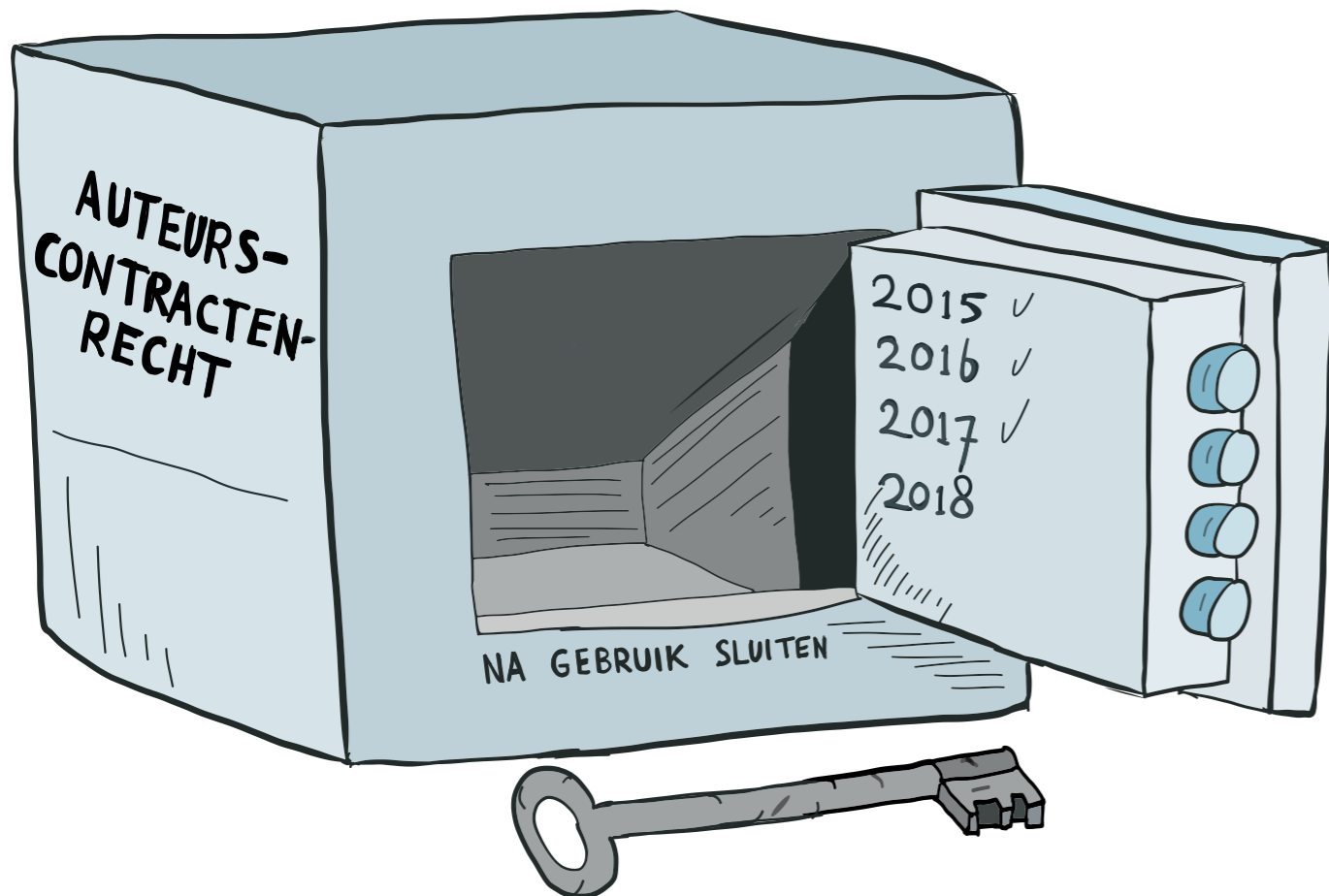

DE OVERHEID HEEFT DE SLEUTEL

Het inkomen van makers en werkenden in de cultuur staat hoog op de agenda van media en politiek. Minister van Cultuur Ingrid van Engelshoven sprak zich in juni zelfs uit met een concreet beleidsvoornemen: subsidie in de toekomst zal, wat haar betreft, alleen nog worden verstrekt als sprake is van een eerlijke beloning voor kunstenaars, vertelde zij tegen dagblad *Trouw*. “Je moet van je werk kunnen leven,” aldus de minister. “Net als in ieder ander beroep.”

Door Erwin Angad-Gaur Illustraties: Robert Swart

Opvallend aan deze terechte aandacht voor wat inmiddels “de arbeidsmarktpositie van kunstenaars” is gaan heten, is dat het auteurs- en naburig recht, voor makers, voor bijvoorbeeld componisten en artiesten, maar ook voor beeldend kunstenaars, journalisten en voor fotografen, essentieel voor het verkrijgen van inkomen, de afgelopen

jaren onderbelicht blijft in de politieke aandacht. Die politieke aandacht was er jarenlang wel, met voor- en nadelen, zoals ik in het vorige magazine schreef: politieke aandacht voor het auteursrecht was niet altijd louter positief.

AUTEURS-CONTRACTENRECHT

Het belangrijkste resultaat van die periode van beleidsmatige en politieke aandacht was evengoed het Auteurscontractenrecht. Ruim drie jaar geleden, op 1 juli 2015, werd het ingevoerd: een wettelijke bescherming van auteurs en artiesten tegen wurgcontracten en onredelijke contractvoorwaarden. De bedoeling was makers niet langer aan het kortste eind te laten trekken, hen de ruimte te geven om te kunnen onderhandelen over goede voorwaarden en billijke vergoedingen. Vooralsnog zijn de effecten van de nieuwe wetgeving helaas beperkt.

Platform Makers, het samenwerkingsverband van vakbonden voor auteurs en artiesten, publiceerde vlak voor de zomer een inventarisatie van de ervaringen van leden in het veld. “Mijn positie is er de afgelopen 2,5 jaar zeker niet beter op geworden, eerder verslechterd,” aldus een illustrator, die verkoos anoniem te blijven. “Alles is hetzelfde gebleven: accepteer de gage die wordt geboden, sta al je rechten af – óók je naburig recht – en geen zeggenschap over hergebruik, laat staan een vergoeding. Daar tegenin gaan laat ik wel uit mijn hoofd. *Go with the flow* of zit zonder werk,” vertelt een stemacteur en vertaler. Velen kiezen de anonimiteit; wie als moeilijk te boek komt te staan, moet vrezen voor zijn opdrachten.

Will Maas, sessiemuzikant en penningmeester van Ntb en VCTN: “Het blijft vreemd dat iedereen die bij een optreden betrokken is betaald wordt, behalve de muzikanten op het podium. (...) Wat mensen in de orkestbak van grote producties als Soldaat van Oranje krijgen, durven ze niet eens te zeggen. Veel te weinig in ieder geval. En kijk naar *De Wereld Draait Door*. Dat is de publieke omroep, dus iedereen daar wordt uiteindelijk betaald door de belastingbetaler. Matthijs van Nieuwkerk krijgt heel veel geld uit de publieke kas. De tafelheer of -dame wordt ook betaald. Dat gun ik ze van harte, maar de band krijgt helemaal niets onder het mom van ‘je bent hier voor je eigen promotie’.”

HARDNEKKIG PROBLEEM

Het toont de hardnekkigheid van het probleem. Ook minister Van Engelshoven sprak zich voor de zomer in de Kamer uit over de praktijk bij *De Wereld Draait Door*. Maar: zij kan de publieke omroep niet dwingen zei zij daarbij. Zij hoopte dat de uitspraak van een minister een normgevend effect kan hebben: “Soms helpt het ook als je er iets van vindt.”

Helaas is de realiteit een andere. Opeenvolgende bewindspersonen spraken zich de afgelopen tien jaar uit tegen de contractpraktijk waarin de publieke omroep componisten (een groot deel van) hun auteursrecht afneemt. Bij de nieuwe wetgeving uit 2015 werd deze contractpraktijk in de Memorie van Toelichting expliciet omschreven als voorbeeld van vernietigbare ‘onredelijke bedingen’. Zonder dat tot op heden de contracten wijzigden. En zonder dat componisten naar de rechter stapten.

Niet omdat zij hun recht niet willen halen, maar omdat zij niet zonder werk willen zitten na één geslaagde rechtszaak.

Wil er werkelijk een verandering plaatsvinden, dan zal de overheid de zwakkere marktpartij actief moeten bijstaan. De individuele kunstenaar staat te zwak ten opzichte van machtige opdrachtgevers.

Hoewel deze minister niet over de omroep gaat – de omroep valt, om het leven overzichtelijk te houden, onder haar collega Slob –, gaf zij als gezegd ook zelf antwoord op de brandende vraag hoe dan *wel* een verschil te maken: door de publieke omroep en anderen wel degelijk te dwingen. Door als overheid in subsidievoorwaarden te staan op redelijke contractvoorwaarden en bij opdrachtgevers te sturen op naleving van de wet. De overheid kan direct en indirect toezien op redelijke tarieven en contracten in een groot deel van de sector. Tot nu toe ontbreekt daartoe enkel en alleen de politieke wil.

De komende maanden zal daarom moeten blijken of ook dit kabinet het enkel bij mooie woorden zal laten, of dat er met deze minister en deze coalitie daadwerkelijk verandering zal komen. De minister klinkt oprecht, maar nog altijd weifelend. Te hopen is dat zij de daad bij het woord voegt.

Werken voor een kratje bier... en meer onbillijke voorstellen – Ervaringen met het Auteurscontractenrecht juli 2015 – december 2017, is te downloaden op de website van Platform Makers www.platformmakers.nl en via de website van Kunstenbond/Ntb www.ntb.nl.